Сосполна інформаційна новинка Русинув Мадярщины ❖ A magyarországi ruszinok közéleti, tájékoztató lapja

РУСИНСЬКЫЙ СВІТ
RUSZIN VILÁG

рочник XV. число 124. марець – апріль
XV. évfolyam 124. szám, március – április 2017

Честованя памняти Ференца Раковція II.

1. апріля 2017. рока у шарошпотокськум паркови музея Раковція майже 400 Русинув праздновали 341. ручницю од дня роженя Великого Князя Ференца Раковція II. Сято традіційно зачало ся Сятов Літурґіёв у ґрекокатолицькуй церьковли Сятого Петра и Павла, котру одслужыли о. Янош Мигаль Соноцькый, філкегазськый парох Ласлов Трещура, абовськый парох Дёрдь Орос Товт и Еміл Бодолоцькый, мікогазськый парох. Дякуєме парохови церьковли Томашови Мошойґову за многоручноє достаченя можности держаня там сяточної літурґії. У сяточнум казаню ґрекокатолицькый сященик о. Янош Мігаль Соноцькый привюг примір перед вірниками, котрі цалком заповнили храм, образа Исуса Христа, котрый наближавучи ся до Єрусалима увидів варош и оплакав го. По сёму, исходячы од притчы очищеня храма и його двора, сященик призвав вірникув ку очищеню душ од гріхув у час, припадавучый на Великий Пуст, приготовленя до воскресенія Исуса Христа, до світлого сята Великодня. Майдоимливым моментом Літурґії на мадярськум и церькувно-славянськум языкох стало співаня по церькувно-слаавянськы членув клуба пензістув Мучоня русинського происходженя. Дякуєме за незабываємі доимы и жадаєме далшых успіхув у їх благословенум діятельстві.

Приятным акцентом сёгоручного сяткованя быв русинськый національный гімн на русинськум языкови у исполненю Марії Бан и декламація гімна по мадярськы ї сестров Анов Бан. Праздничноє міроприятя продовжыло ся привітственов бесїдов мера Шарошпотока Яноша Ароша, котрый акцентовав на важности захраненя памняти Ференца Раковція II. у жывотї вароша, пак Віра Ґіріц, посланик Русинув у Парламентї Мадяршины, привітствовала притомных. Діректор Музея Раковція Др. Едіт Томаш у своюй бесїдї дала інтереснї факты за період жывота Великого Князя и його фамілії у Шарошпотокови. Др. Шандор Енґі, завідувучый Інститута Біблійськых Наук освітив одношеня Великого Князя ку релігії. На сяточнум концертї ученикы Шарошпотокської Школы Умілства порадовали притомных танцями. На законченя праздника Янош Арош, мер вароша, Віра Ґіріц, посланик Русинув у Парламентї Мадяршины, Віктор Крамаренко, предсїдатель Вседержавного Русинського Самосправованя, Олґа Сілцер-Лікович и Янош Соноцькый, заміститель предсїдателя ВРС, Марія Соноцька, предсїдатель Реґіоналного и Міщколцського РНС, Янош Кожнянськый, предсїдатель Общества Русинув/Рутенув Мадярщины и Шарошпотокського Русинського Національного Самосправованя, предсїдатель Ревізійнуй Комісії ВРС, діректор Музея Раковція Др. Едіт Томаш и множество містных и Боршод-Абов-Земплинського теріторіалного Русинського Самосправовань возложыли вінцї ку памнятникови Ференца Раковція II. Сято скончило ся мадярськым гімном.

Пуд час смачного обіда участникы сята обміняли ся новинами свого жывота и діятельства самосправовань.

Честованя дня роженя Ференца Раковція II. продовжыло ся коло памнятника Великому Князёви у паркови каштеля у Борші, де ся родив Раковцій. Марія Сеґеді, предсїдатель містного презідіума Чемадок, заміститель предсїдателя Общества Ференца Раковція II. Борші привітствовала притомных, акцентовала на важности захраненя традіції честованя памняти Великого Князя и подяковала русинськуй сполности за ї вірность дїдузнинї Раковція. Янош Кожнянськый, предсїдатель Общества Русинув/Рутенув Мадярщины, Шарошпотокського Русинського Національного Самосправованя и Ревізійнуй Комісії ВРС подяковав притомным за участь у сяточных акціёх. Сято у Борші скончило ся покладенём вінцюв ку памнятникови Великого Князя.

Сято памняти и подякы

27. марта 2015. рока Вседержавный Собур опредїлив сей день, ги день памняти Ференца Раковція II. Предсїдательствувучый на пленарному засїданю сёго дня заміститель предсїдателя Мадярського Парламента Іштван Якоб перед голошенём днёвого шора спомнявув Великого Князя. У своюй бесїдї вун одмітив: „Идеї національно-ослободителного двиганя жыють и дале у традіціёх слїдувучых ґенерацій. 1848-1849. рокох боёвникы за слободу записали имня Великого Князя на заставох, марш Раковція звучав по ушыткуй державі. По подавленю восстаня Лайош Кошут роздїлив судьбу Раковція и мушеный быв пуйти у турецьку еміґрацію. На сто рокув пузднїйше, ипен туй, на площі Раковція сперед Парламента было росстріляно много невинных люди. Сеся площа, главна площа нації, видливо сімболізує дїдузнину слободолюбивого мадярського народа. Памнятнї міста Кошута, Раковція и героюв 1956-го рока на площі нагадувуть нам про майважнї ослободителнї двиганя, зогравшї важну за ролю у становленю нації. Также почестуйме памнять Великого Князя и його єднодумникув и послїдователюв”.

За днёвым шором депутат ФІДЕС Атіла Тілкі у своюй бесїдї за Ференца Раковція II. повів: „Великый Князь прибыв на переговоры 10. февруара 1711. рока в Уґочі на сїверо-востоцї державы до села Шаланкы, што лежыть на земли Чорного потока. Биткы ся продолжали вусям ро-

Выдає Вседержавноє Русинськоє Самосправованя Kiadja az Országos Ruszin Önkormányzat
Отвічателный выдаватель: Віктор Крамаренко Felelős kiadó: Kramarenko Viktor
Члены редакції: Віра Ґіріц – главный редактор, Др. Михаил Капраль – редактор, Ірина Ворінка – редактор, Янош Мигаль Соноцкі – редактор, Томаш Сабов – умілськый редактор, Ірина Скіба – секретарь
A szerkesztőbizottság tagjai: Giricz Vera – főszerkesztő, Dr. Káprály Mihály – szerkesztő, Vorinka Irén – szerkesztő, Szónoczky János Mihály – szerkesztő, Szabó Tamás – művészeti szerkesztő, Szkiba Irén – szerkesztőségi titkár
A szerkesztőség elérhetőségei: Cím: 1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b. Tel./Fax: (06-1) 468-2636 http://ruszin.com
E-mail: ruszin.onkormanyzat@gmail.com **ISSN: 1785-1149** Kivitelezési munkálatok: Örökségünk Könyvkiadó Kft.
A lapban megjelent cikkek felhasználása kizárólag a „Ruszin Világ”-ra való hivatkozással lehetséges.

кув, сесь час проходив пуд знаком героїзма и у страданёх. Силов, душов стала наша рудна земля Саболч-Сукмар и Уґоча, де на послїднюм совітї всеобщым рішенём быв отвергнутый мирный договор из Габсбурґами. Туй же приняли рішеня за личну стрічу Раковція у Полщі из царём Петром 1. Веденя войськом куруцув вун передав Шандорови Каролїйови. 18. февруара князь лишыв Шаланкы, а пак и рудну землю, жебы уже ниґда не вернути ся гев жывым."

Шарошпоток и Борші – дві важнї штації у жывотї Ференца Раковція II., айбо його позераня на світ формовало ся у Мукачовськоум замкови. Його матірь, Ілона Зрінї, леґендарна боронителька Мукачовського замка, котрый быв забраный врагом у результатї зрадництва. Князь быв одорваный од своюй родины на тото, жебы выховати из нёго правдивого пудданого Австрійськуй Бировані. „Ференц, ниґда не забывай, из якої фамілії ты происходиш", – казала му прощавучы ся Ілона Зрінї. И ї любимый сын не забывав за своє происходженя. Ушыткі його перемогы и даже пораженя у ослободителнуй борьбі мали величезной значеня у історії и становленю нашої державы.

1700. рока Ференц Раковцій II. быв змушеный пуйти у еміґрацію, и лем 1906. рока прах Ілоны Зрінї и Ференца Раковція II. были из честованём поховані у Кошыцёх и у тамушнюм Соборі найшли свуй вічный покуй.

Се сятоє місто у днешнїй час стало єдным из міст паломництва про старшых люди и молодежі. За многі рокы, из каждым роком усе булшым числом, наша община честує памнять за Великого Князя у Шарошпотокови и Борші, тым самым свідїтелствувучи му свою любов и вірность.

Віра Ґіріц,
посланик Русинув у Парламентї Мадярщины

Христос Воскрес!

„Христос воскрес из мертвых, смертію смерть поправ и сущым во гробі живот даровав." Тыма радостныма словами тропаря пережываєме сятї величественї дни воскресенія з мертвых нашого Господа Исуса Христа, велику пасхалну радость, коли небо и земля веселить ся, земноє з небесным зъєдинять ся, вшытко славить свого творця. „Вун воскрес из мертвых, смертію смерть поправ – на третїй день, як загойкав: Звершило ся!" (Йоан, 19.30). „Пекелнї глубины зрушыли ся!" (Исая, 14.9). З ным ибо Христос розрушыв його владаня. Як Бог, Вун правдиво ослободив свої палаты, щедро обдаровав животом тых, кого вун найшов у гробох, айбо не тельо їх, а ушыткых, ко вірує у нёго од нынї до віку. И вшыткі мы, што желаєме наповнити ся добром Божого Сына, його силов и ласков – черяйме, ибо Господь повнота „в нього дар непозиченый, зато же вун жерело; корінь ушыткых благ, – самосутнїй жывот, самосутнёє світло. Вун переповненый вшелиякыма благами у самому собі и выливать їх на вшытыкых иншых, а выливавучи з излишком сам ся лишать все повным" (св. Йоан Златоуст). Євангеліє обявлять нам здійсненя давнїх прообразув: своёв смертёв и воскресїнём Исус Христос ослободив чоловіка з радикалного рабства, рабства гріха, и отворив путь ку обітованую Землї, Божого Царства, Вселенського Царства справедливости, любови и мира. Сей „выход" на самый перед, одбывать ся удну самого чоловіка и є новым роженём, котроє нам Христос даровав ипен у пасхалнум таинстві. Старый чоловік увольнять місто про нового чоловіка, старый жывот лишать ся ззаду, мож прямовати у новый жывот. Айбо духовный „выход" є зачатком цїлостного ослободженя, котрый валовшен одновити каждый, личну и сосполну личбу чоловіка. Так, братя и сестры, Великдень є правдивым спасїнём людства! Кедь Христос, Божый Агнець, не проляв бы Свою Кров за нас, мы бы не мали жадної надії, нашов и долёв цїлого світа была бы неминуча смерть. Айбо Пасха змінила прямованя: Христовоє Воскресеніє є новым сотворенём, гибы скіпленём, котроє годно одродити ушытку ростлину. Се подія, котра змінила глубинноє прямованя історії, перехылившы ї раз и навсе у бук добра, жывота, прощеня. Мы – слободнї, мы – спасенї! Зато з глубины сердця воззываєме: „Христос Воскрес!"

Христіанськый народ, выйшовшы з вод крещеня, посиланый на цїлый світ свідчити се спасїня, нести ушыткым плоды Великодня, котрі полїгавуть у новому жывотї, ослободженому од гріха и обновленому в своюй зачаточнуй красї, у своюй добротї и істинї. За послїднї два тысячі рокув, христіаны, особо сятї, збогатили історію жывов скушеностёв Великодня. Церьков є выходом народа , зато же фурт жыє великоднїм таинством и шырить свою обновлену силу в каждум епосї и у каждому містї. Также и в наші дни людство потребує „выхода" з неволї гріха, не поверьхностных исправлень, айбо духовного и моралного наверненя. Потребує Євангелського спасїня, жебы выйти з кризы, котра є глубоков, и як така, вымагать глубокых змін, зачинавучы од совісти.

В сей прекрасный и сятый час желаву каждуй фамілії провести в мирі, сятости и любови! Христос Воскрес!

о. Михаил Тіводор

Конкурс печеня паскы у Пейчу

Великоднї праздникы у Пейчу 2017. рока збогатили ся свіжыма фарбами. Русинськоє Національноє Самосправованя Пейча первый раз зорґанізовало и тримало сяточноє изготовленя и выпіканя паскы. Ціль такого міроприятя – возродженя традіцій. Зато, же міроприятя проводило ся на конкурснуй основі, ушыткo ґрекокатолицькоє обывательство вароша было розрушеноє. Зачинавучы од процеса выготовленя паскы до ї осяченя, участникы конкурса пуддержовали єден другого, помагали цінным совітом.

Предсїдатель Пейчського РНС и його помочникы мало розрушено зачали орґанізаторську роботу, жебы ушыткo отповідало торжествам. Про того, жебы оцінити роботы конкурсантув, было созданоє журі. Приятно было попозерати на выставку великоднїх посок, котрі были вуготовленї, претендувучы на умілську цінность, и принесли гостям міроприятя и журі естетичну роскош. Не случайно сесь конкурс трафив до проґрамы сяткованя праздника Великодня. Сесе сято у ґрекокатолицькуй церьковли рахує ся майглавным. Главный його елемент – воскресеніе Исуса Христа, примір про ушыткоє людство прославленя моци вірованя и вірности Отцю и Сыну. Изготовляти паску прийнято в ушыткому світї. Правда, способы и рецепты ладженя маленько одличавуть ся у рузных містох світа. Даже у Мадярщинї суть даскулько способув ладженя пасок. Сам процес выготовленя помагать змуцненю родины, змушує нас честовати єден другого и роботу, котру мы сповняєме. У нашому случаю – се выготовленя паски. Членами журі были выбранї: Др. Валентина Вейґварі – преподаватель Пейчського Університета, Ґабор Заяць – сященик ґрекокатолицької парохії, Йожеф Чегілї – предсїдатель Пейчського РНС и Дёрдь Рожвань – пензіонованый новинарь. Они самі из великым інтересом роспозїровали ушыткі паскы, зучастнювучы ся у процесї конкурса онь до припарадженя, до майдрубных ціфрованьмайглавного сімбола Великодня. Пан превелебный благословив сю некаждоденну акцію и пуд конець посятив паскы.

Се первый случай, коли пудкарпатські Русины и Мадяры пудготовили сяточну проґраму и представили публиці такі чудеснї релігійнї сокташі, котрі донесли из собов из Пудкарпатя. Журі признателно подяковало ушыткым участникам конкурса. Ушыткі заслужыли призові міста, айбо такого величезного педестала не найшло ся.

Журі дуйшло до такого рішеня, же ушыткі участникы справили ся из задачов конкурса, сякым кіпом было затверджено, же и надале треба тримати такі конкурсы и пудняти го у будучности на булш высокый уровень проведеня. Также было рішено, же по Великодню, ушыткі паскы будуть указанї на орґанізовануй про йсе выставці, жебы пропаґандовати публиці малоизвістноє традіційноє великоднёє їдіня.

Най сесь конкурс займе заслуженоє місто меже міроприять у сполочному жывотї Пейча, завто, ибо релігійнї и народнї сокташі треба честовати и надале. И за йсе обывателї вароша вдячнї Русинам. Ищи у тот самый день, пуд час вечурнї, Ґабор Заяць, сященик ґрекокатолицької церьковли у Пейчу на ул. Ксавер, благословив міроприятя у притомности великого числа вірникув. Мож было видїти и прочуствовати, якоє щастя посїтило храм. В сёму роцї так стало ся, же ушыткі конфесії сяткувуть Великдень у єден и тот же день, не позеравучи на вто, же римокатоликы тримлють релігійнї сята за ґреґоріанськым, а ґрекокатоликы – за юліанськым календарём. Треба спомнянути, же послїдня вечеря Исуса Христа на самум дїлї была Великоднёв, на котру Вун покликав своїх ученикув. Самой слово Пасха (паска) происходить од жыдувського Песах. Рукопис Старого Завіта повідать за жыдувськый екзодус, т. є. выход из Еґіпта, коли Мойсей навернув назад свуй народ до Ізраела по еґіпетському заятю.

Памнять за тото жыє у Великоднїх сяткох. Туй мы видиме паралелу меже стражданями жыдувського народа и Исуса Христа. А самой сято стало выраженям радости по воскресенію Исуса. У сесь день християнство сяткує воскресеніє Исуса Христа, котроє приносить у кажду душу ослободженя и новый жывот. Вірованя у Господа Исуса Христа прославлять людство. Зато Вун появив ся у кругови своїх ученикув. На сяточнуй Літурґії на честь воскресенія Исуса Христа, ґрекокатолицька церьков Пейча, котра была не так давно одремонтована, домак заповнена была вірниками. Приятно было видїти, же многі прийшли из своїма фаміліями, и маленькі дїточкы на рукох своїх родителюв могли зучастнити ся у Літурґії. Менші школаші співали молитвы, такі як „Господи помилуй”, ги и їх родителї. По завершеню Літурґії майже ушыткі прихожаны приняли Сятоє Причастя. И наконець настав час про велику подію – осяченя паскы и сяточної їды. Кажда родина принесла из собов кошар из пасков, шонков, жовтым сыром, маслом, писанками и другым їдінём, котроє было акуратно розложеноє, а кошары были укладенї у первому шорі на осяченя. Парох Ґабор Заяць осятив ушыткі кошарчикы, природно, што туй, само собов, были и паскы, вупеченї на конкурс. Се была вершына благоденствія. По сконченю Службы Божої, из возвышеным чуством у души и из усмівом на устох, вірникы вуйшли из храма. На улиці было дуже студено, дув вітор. Айбо у сердцёх люди были чуства теплоты, мира, душевної гармонії и щастя. Надіємеся ся, же подія стане извістна про многых и займе достойноє місто меже главных подій сёго рока, буде освіщена масмедіями. Завто, бо люде нуждавуть ся и силувуть ся ку файным, мирным, добролюбивым подіём. А майглавный дарунок про людську душу – то знати и чуствовати, же Бог пережывать за нас и любить нас.

Дёрдь Рожвань, пенз. новинарь
Товмачила: Ірина Скіба

„Народна педаґоґія” Александера Духновича

„Я Русин быв, єсмь и буду,
Я родил ся Русином,
Честный мой род не забуду,
Останусь єго сыном”.

Александер Духнович – єден из майбулш вызначных представителюв культурно-просвітителного двиганя Русинув Пудкарпатя половкы XIX. столїтя.

1847. рока выйшла перва педаґоґічна робота Александера Духновича „Книжица читальная для начинающих“, написана языком, близкым до народного. Сей букварь мав величезный успіх завто, же до його появленя тотї, ко мав можность учити ся, извладївали грамотов чужым языком – латинськым вадь мадярськым.

Уже 1851. рока Духнович выдає учебник из ґеоґрафії про народну школу – „Краткій землеписъ для молодих русинів.” 1853. рока выходить печатана слїдувуча книга – „Сокращенная грамматика письменного русского языка”, а 1857. рока – „Народная педагогія в пользу училищъ и учителей сельскихъ.”

Ідея народности найшла своє одображеня у пудготовленых Духновичом про народну школу учебникох. Його главна робота – «Народная педагогія» – была первым педаґоґічным и методичным трудом про учителюв народных школ не лем Пудкарпатя, а и ушыткої Западної Украины. Написана у формі вопросув и отвітув, она была предназначена про тото, жебы дати учителюм и родителюм хосеннї рады. У книжцї были популярно выкладенї методы выхованя. Цїль и завданя выхованя Александер Духнович видїв у формованю горожанина и патріота, людины ошколованої, фізично и морально здорової. И соотвітствено до сих завдань вун розробив основы розумового, моралного и фізичного выхованя ученикув.

Што ся тыче розумового выхованя, то автор раховав, же ученикы самі мусять освоити опредїленый круг знань, што поможе в будучности розвинути їх познавалнї схопности.

Розумовоє выхованя тїсно поязаной из моралным, у процесї котрого дїти учать ся розличати в жывотї чесноє и нечесноє. И зато Александер Духнович закликав воспитовати в дїтёх чуство властної достойности, порядность, добротливость, дісціплинованость.

Автор „Народнуй педагогіи” особо наголошовав на выхованю у молодуй ґенерації робутливости. Завто вун розробив сістему трудового ученя и выхованя, придїлившы при сёму великый позур труду дїти у селськум ґаздувстві. Фізичному выхованю А. Духнович также давав велику важность, ибо раховав, же оно є мусайным условієм змуцненя и пудготовкы ку трудовому дїятельству.

У педаґоґічных роботох А. Духновича є много цїнных думок за педаґоґічну майстерность учителя, од котрого зависять резултаты выхованя. Файный учитель має мати правдивоє призваня ку педаґоґічному фахови, добрі знати свуй предмет и владїти методиков преподаваня.

Што ся тыче ефективности роботы учителя, то она великов міров повинна зависїти од того, як родителї выховувуть дїти у фамілії. А. Духнович раховав, же повинность родителюв полїгать у тому, жебы они старали ся за фізичный розвуй дїти, воспитовали їх у дусї любови ку роботї.

Адаптовано подля: Ганна Чорна (http://pmu.in.ua)

Андрей Кутлан (1907–1950) русинськый новинарь

Русинська новинка „Недѣля” выходжовала в Ужгородї од 6. октовбра 1935. рока, и ипен ї издателї первыма отворено заявили такой у первум числї: „Мы честуєме пересвѣдченье кождого чоловѣка. Мы высоко цѣниме культурну силу так великорусского як и украинского народа, мы в почести держиме их справедливѣ національнѣ цѣли и стремленья, але притом не хочеме забыти о своем... Зато рѣшили мы сю нашу новинку выдати и писати на чисто народном языцѣ”. Ипен довкола „недѣляшув“, ги їх тогды називали опоненты, формовала ся тота наша інтеліґенція, котра протиставила ся русофілському и украинофілському таборам, а по наверненю Пудкарпатя у Мадярську державу возглавила культурноє будованя, котроє было завершено отворенём у януарі 1941. рока „Пудкарпатського бщества Наук“, прообраза національнуй академії наук, котроє возглавив наш майпознатый ученый Антоній Годинка. Паралелно выданям ПОН фунґовала и „Недѣля”, у редакції котрої улїтї 1941. стала ся велми позітивна зміна, як вказало ся вжек у скоруй будучности. Новым отвічателным редактором и выдавателём быв именованый аґілный учитель народнуй школи з Уґочі Андрей Кутлан. Ипен пуд його веденём „Недѣля” стала майпопуларнов, а значить – майтіражованов (до 10.000 еґземпларув у тяжкый воєнный час!), межи нашым народом. Читали новинку тогды не лем Русины днешнюй Закарпатськуй области Украины,

айбо и днесь словацькых 36 сел окресув Снина и Собранцї и сербськуй Воєводины. Выходжовала новинка раз до тыждня у недїлю майчастїйше на четырёх-шістёх, а сяточнї числа и на булше бокох. Од самого зачатку новый редактор отворено заявив за орієнтацію на селянську челядь, про котру, на його гадку, не дбали переже містнї масмедії у туй мірі, як то бы требало. За редакційну політику новинкы мож ся дузнати на самый перед из текстув высше спомнянутого редактора у рубриці „Переписка редакціѣ", з котруй звідавый днешнїй читатель годен ся дузнати, же в основі сёго новинарського феномена є тверда и запалчыва праца аматора-новинаря Андрея Кутлана. Хоть булшу часть новинкы занимали офіційнї матеріалы Мадярськуй Телеґрафичнуй Аґенції, што было чудным про періодику воєнського часа з отповідным цензурованём зверьха, мож у нюй доста много дузнати ся за жывот містного обывательства и не лем варошського, айбо и відицького. По первый раз в історії пудкарпатського новинарства натулько активно друковали ся новости з майдалнїх поселищ. Ипен селськуй автурі, орґанізовануй Андреём Кутланом, годно быти у майтяжшый час, можеме дяковати днесь за відомости, што ілуструвуть жывот пудкарпатського обывательства тых рокув. Подаколи фест смішнї и наівнї сї куртї інформації часто отворявуть про нас такі нюансы народного бытя, котрі ниґда-шуга не найдеме у товстезных фоліантох ученых вадь офіційнум папірёві, котроє по булшуй части хранять архівы и бібліотекы. Од 3-го авґуста 1941. до 8-го октовбра 1944. рока увиділи світло світа 162. числа новинкы „Недѣля".

У марцу місяцю русинська сполность отпраздновала 110-ручный юбілей од дня роженя славного редактора Андрея Кутлана, єдного з майуспішных орґанізаторув пудкарпатського новинарства первуй половкы прошлого столїтя, а в апрілю – 67-ручницю од дня смерти.

Родив ся будучый редактор новинок „Недѣля" и „Народна Школа" (новинка про учителюв) 23. марца 1907. рока у ґаздувськуй фамілії села Фанчиково, де и вуходив народну школу. По горожанцї и Мукачовськуй учительськуй семінарії учителёвав у Вышнюм Шардови (днесь Шырокое), Торговелнуй школї у Севлюші, быв учителём-управлявучым народнуй школы у Троснику, з котруй го и забрали 1940. р. в Ужгород шорити „Школов ґрекокатолицькуй молодежы" и редакціями высшезазначеных новинок. По приходї Краснуй Армії быв інтернованый на мушену працу, з котруй ся вернув дому у януари 1947. рока. На кулько знаєме, у воєнськум заятю ги офіцер мадярського войська перебывав в Одесї. Ипен вудти довюз дому властный образ, намалёваный на папірёви тым, што было у маляря пуд руками у тот страшный голодный час (там и углик, и цигла, и крейда, ищи Бог знає што...). Ипен сей портрет помістиле сьме на заднюй обкладцї днешнёго числа „Русинського Світа". За маляря лем тельо знаєме, же го кликали Анатолий Жуков, видав Рус, и быв у заятю вєдно з Андрейом Кутланом.

У перві повойнові рокы дома, у милуй Уґочі, встыг Андрей Кутлан фотоґрафованём челяди зучастнити ся уже в совєтськуй паспортізації у Бобовум (не привченый быв валяґовати), а з септембра 1948. рока став ся учителём математикы сїмручнуй школы у сосїднюм Петрові. Ипен з робочого міста забрали го 2. септембра 1949. рока. Там такой у школї, прощавучи ся з десятьручным сыном, доростлый и муцный хлоп стратив свідомость. Видав, уже добрі познавав неборак, што го чекать. Дали му 25. рокы... Скончив свуй земный путь Андрей Кутлан вже 4. апріля 1950. рока. Фамілія (жона Марія и четверо дїти) дустала цейдулу, же причина смерти „паралич сердцёвого дїяня". Знакомый протестантськый сященик з Береґсаса, што серенчливо пережыв тотї страшнї рокы в Унжлаґрови (станція Сухобезводная, Горьковськуй области) и вернув ся дому, вповів гурьку правду за послїднї траґічнї минуты честованого уґочанського педаґоґа и спортсмена, пак пузднїйше ужгородського новинаря, порядного и честованого чоловіка, а на тогды рядового узника Ґулаґа: упало на нёго дерево, а притомнї кріміналникы ищи там на містї од жывого выдерали из рота золотї коронкы, одрізали палець, бы годнї были стягнути обручалный перстень...

Фото з новинарськуй леґітімації Андрея Кутлана

Ко знає, ци лишыла бы ся памнять за честованого учителя и новинаря, кібы не случайна (кедь бывавуть случайности у сюм жывотї?!) стріча автора сих шорикув з сыном Андрея Кутлана на Балатонї у готелу нашого познатого Юрія Бензы... Пише ся Андраш Кутлан, днесь мадярськый маляр из Сентендре, котрого позад многых добрых дїл добрі познавуть такой ушыткі „мадярські" пудкарпатцї, родив ся 1939. рока. Не много памнятать за вутця, айбо захранив хоть лем тото, за што днесь дузнавуть ся наші читателї. Ищи за молодости перестяговав ся у Мадярщину. Ги многі наші люде, бывавуть днесь у Мадярщинї и сестры му Надїя и Маріанна. Лем маймладша Каталін лишыла ся в Ужгородї, де на Калварії похована жона мученика Марія Кутлан (1913–2005, дївоча фамілія – Кёвейр).

Скромный учитель, спортсмен и новинарь, родак из уґочанського Тросника (теперь часть Фанчикова) прожыв недовгый, айбо достойный жывот. Правдивый сын Пудкарпатя Андрей Кутлан, безусловно, своима порядностёв и подвижницькым трудом на новинарськуй пути заслужыв благодарну памнять од русинського народа.

Др. Михаил Капраль

Отвореня памнятної таблы Андрашови Ш. Бенедекови у Береґсасї

Єднов из подій пуд час одмічаня днюв Раковція Ференца II., 29. марта у Береґсасї стало отвореня памнятнуй таблы Андрашови Ш. Бенедекови у пудкарпатському Мадярському Інстітутї Ференца Раковція II. Писатель, лавреат премії Яноша Араня, поет, літературознатель, до 2009. рока, рока його смерти, прожывав у Будапештї, у Ференцвароші на улиці Мештер, 27.

Міроприятя зачало ся демонстраціёв філма, у котрому поет быв представленый як прекрасный чоловік, цімбора, сотрудник. По філмови Аніко Береґсасї, преподаватель катедры мадярського языка и літературы інстітута привітствовала гостї. Лавреат премії Йожефа Атілы, пудкарпатськый поет Ласлов Варі Фабіан и Каталіна Межеї, также лавреат премії Йожефа Атілы, писателка, поетеса, товмач, подїлила ся своїма споминами за Андраша Ш. Бенедека. Донька поета Анна Штумпф Бенедек повідала за свого няня. По выступох родина поета, його соратники отворили памнятну таблу.

„Мы маєме таку місію, жебы помнянути нашых предкув, не забудьме їх и провбалуєме далше передати кіп їх мышленя, котрый не принимав ся у часы комунізма. Спомины за тых, ко на зачатку 60-ых рокув робили перві крокы, жебы туй, у Пудкарпатю, шырив ся дух слободы, перед молоджавов отворяли ся нові можности. До такуй ґенерації принадлежав и Андраш Штумпф Бенедек – одзначила у сяточнуй бесїдї Ілдіко Орос, ректор інстітута.

Пак Дора Монус, абсолвентка інстітута, зачитала верш Андраша Ш. Бенедека „Рабованя Европы". На конець участникы міроприятя поклали вінцї коло памнятної таблы, сповненої ваярьков Кінґов Каталін Олаг.

(жерело: www.karpatalja.ma)

Андраш Ш. Бенедек родив ся 1947. рока у Мукачові, быв семый дїтвак у місіонерськуй фамілії баптістув. У маю 1947. рока совєтськой войсько выслали родину Ш. Бенедека из Мукачова, так они трафили у Береґсас. 1976. рока поет перестяговав ся до Будапешта. Як полігістор, у многых своїх роботох и научных изглядованёх вун занимав ся мадярськов літературов Пудкарпатя, історіёв, історіёв культуры, народознавством. Оддїлнї книжкы были вручені пудкарпатськым Русинам. В Ужгородї Андраш Ш. Бенедек быв ведучым літературної студії „Жерело", зучастнёвав ся у народнум двиганю пудкарпатськых Мадярув. Вюг чиселнї експедіції по зберану матеріала з літературы, етноґрафії.

2005. рока первый ведучый Русинськуй Бібліотекы при ВРС Андраш Штумпф Бенедек заслужено став лавреатом премії Антонія Годинкы.

Коло памнятнуй таблы мого няня

Из любовёв привітствую зобравшых ся. Дуже-м вдячна, же так много люди прийшло у день, врученый памняти мого няня. Од имени родины хочу подяковати ваярёви за ї труд, КМКС за помуч и орґанізацію отвореня памнятної таблы, Інстітутови Ференца Раковція II. и Ласлову Варі Фабіан за покликаня.

Добрі знати, же хранить ся памнять за мого няня. Тяжкый сесь вопрос: чыя сеся задача – хранити памнять, де отвітственї за тото?

У своюй книзї „Бездомный", няньо дає знати про вто, же не раховав себе чистым пудкарпатцём, ани чистым Мадяром. Про нёго се не было вопросом.

До кунця свого жывота вун раховав свойов отцюзнинов землю, на котруй ся родив.

Ги його донька, не годна-м свідчити, якыма были рокы молодости мого няня у Берегові. Подля мого субєктивного видїня, рахуву, же вун быв каталізатором сполности. Сю якусть вун дустав у дїдузнину, ги сын проповідника. Подля повідань отця, вун, ги и його род, главным раховав інтересы сполности, а также ґратісову помуч другым. В його случаю література зайняла первоє місто меже ушыткым. Ищи дїтинов я, може даколы из завистёв, порозуміла, же у фамілії майважным было учинити штось про загатарных цімборув, обы захранити мадярськый ідентітет, пудпоровати цімборув у професійному ставаню. Само собов, доростлов, я се ушытко порозуміла и теперь горджу ся сим.

Буває, задумуву ся, кым бы отець муг стати, кібы лишыв ся дома, на Пудкарпатю из такым своїм менталітетом и йому бы не мішали занимати ся роботов по призваню. Сёго мы, майже, ниґда ся не дузнаєме. Лем можеме предполагати. Вун быв дуже креативным, из прекрасным чуством гумора и невіроятным знанём свого фаха.

Не так давно, пуд час перестягованя, у мене была можность потримати у рукох каждый дарабчик його многотысячнуй дїдузнины. Из стовок екслібрісув, многочиселных авторськых пудписув на книгох сих авторув, упозїрує так, же не позеравучы на молодый вік, вун дуже усиловно готовив ся ку літературнуй карьєрі. Бенї быв необычайно начитаным. Майглубше зберав ся изглядовати історію Пудкарпатя. Сесї книгы часточно збогатили русинську бібліотеку имени Иштвана Удварія и стали прилогов до проґрамы Келемена Мікеша.

Муй отець по перестягованю, у період сіленціума, подля тых обычаюв, раховавшых опасныма їх научнї головы, дуже много робив у бібліотецї. Туй вун максимально хосновав свої можности, окрем своюй офіційнуй должности, застарчати мадярськоє обывательство на Пудкарпатю книгами, помагав Мадярам, котрі лишыли ся звонка теріторії Мадярщины, літературным словом. По змінї строя, вун уже не раховав ся політично некоректным и муг спокуйно писати. Занедовго вун похворів ся, и хворота, богужаль, ограничила його силы и можности. Айбо, як и было указано у філмі, Мигаль Дебрецені уповів: ушытко йсе мало, у якуйсь мірі и позітивный момент. Из єдного бока, вун муг булше позора удїляти родинї. Айбо робив йсе своєобразно. Вун и нас принадив ку своїм начинаням, пудготовцї до выданя „Пудкар-

патської Мінервы“. У сесь час вун ми, як зачинавучому языкознателю, довірив написані у послїднїй час верші на рецензованя. Як исполнителька його поезії, я мала можность сопровождати його на вшелиякі стрічі читателюв и писателюв. Се были доимы, котрі захранили ся на ушыток муй жывот. Сякыма почесныма завданями отець указав ми тот мінімалный уровень, ниже котрого чоловік професіонально не годен опускати ся. Из другого бока, пережа епоха має быти вдячна сякому періоду умілства, ибо вун менше хосновав сил на каждоденну рутину и муг уже не тулько на словох, но и на папірёви выразити своє одношеня ку происходячому. Правда, як сьме чули од Ласлова Варі Фабіана, не ушытко, што вун хотів бы, а уєдно из тым и мы хотїли бы.

Айбо зато лем у сесь період были выдані книжкы з історії умілства, поетичні ціклы и його докторська робота з масштабнов бібліографіёв, котра вызвала великый інтерес сполности.

Сесї його роботы были жывителнов почвов про слїдувучі ґенерації изглядователюв. Я прошу Вас, хоснуйте ся сим базісом, пише за нёго, и особо хоснуйте його інтелектуалну муць. Завто, же цїлёв його ушыткого жывота было захраненя ідентітета пудкарпатськых Мадярув, їх вошколованя и розвуй.

Дякуву за позур.
Ана Ш. Бенедек
Береґсас, 29. марца 2017.
Товмачила: Ірина Скіба

In memoriam Др. Золтан Медве

Из глубоков скорботов дузнали сьме ся, же 24. февруара 2017. рока упокоив ся пензіонованый педаґоґ Др. Золтан Медве.
Прощаня из покойным одбыло ся у Пейчу 14. марта с. р. у церьковли Ліцеум (Кіраль ул., 44.)
Вічная памнять!

Золтан Медве
(1927-2017)

24. февруара у віцї 90 рокув, пушов од нас старшына и навічнний член Катедры Славянської Філоґії, доцент університета на пензії Др. Золтан Медве. Пушов од нас Золі-бачі и лишыв по собі пустоту и буль. Многознавучый спеціаліста, плодовитый учений, прекрасный оратор, облюбеный учитель пан Медве од 1962. рока, вецей ги 50 рокув оддав высшуй школї, катедрі.

Не позеравучы, што уже довгі рокы перебывав на пензії, вун фурт ходив на роботу. Університет став його другым домом. Ищи сперед двома роками Др. Золтан Медве преподавав: держав семінарії, конзултовав студентув, участвовав у комісіёх з державных еґзаменув, у роботї Школы Языкознательства. И ушытко робив из великым професіоналізмом, отвітственостёв.

Золтан Медве родив ся 14. януара 1927. рока у селї Шішловцї коло Ужгорода. Перві рокы ученя провюг у школох из мадярськым и русинськым языками вошколованя. У новембрі 1944. рока не стало такої можности, жебы продовжати науку на мадярськум языкови на рудный земли. Зато продовжыв вошколованя у Кішвардськуй Ґімназії. 1946. рока склав матуру, пак вступив у Будапештськый Університет Пейтера Пазманя на факултет теолоґії. Університетські рокы не были легкыма, ищи ку тому позад твердо охраняємых гатарув дуже тяжко было тримата капчаня из родинов, котра лишыла ся на Пудкарпатю. Друга причина трапеня – політичні зміны. Державный комітет по дїлам церквы не лишыв без позора судьбу тых, ко у тот час захранив свуй релігійный постуй.

По тому настали бурні рокы. 1952. рока у Будапештськуй Теолоґічнуй Академії Золтан Медве дустав діплому. Робив воспитателём без вошколованя у Гідоші, діректором школы у Курдї (1953-62), учителёвав у середнюй школї Комлова (1962-63). Од септембра 1962. рока преподаватель у Пейчськум Техничнум Техникумі, окрем того преподавав у Інститутї пудготовкы учителюв. Од 1964. рока – у інститутї на должности асістента. До 1973. рока робить у інститутї, а по університетськуй інтеґрації 1982. рока – доцент університета. Десятьлїтями быв майпознатый сотрудник катедры, робутный заміститель руководителя. Ґенерації студентув хосновали його содержателну практичну книгу из руського языка. Быв незамінимым соавтором созданя учебникув (руськый язык I-X). Член Общества Модерної Філоґії и Общества Русинської Інтеліґенції имени Антонія Годинкы.

Меже стовок публикацій мож выдїлити „Раннї товмаченя Петевфія на украинськый язык“ (Будапешт, 1977), „Перві товмаченя Петевфія на украинськый язык у Пудкарпатю” (Дукла, 1981), „Галицькі и пудкарпатські товмаченя Петевфія“ (моноґрафія и тезы кандідатськуй дісертації, Пейч, 1988). „Русинські діалекты в украинськум літературнум языкови“ (на руськум язикови) (Studia Russica, 1990-94, „Пейчські рокы Антонія Годинкы“ (Ніредьгаза, 1993), „Сибірські товмаченя Петевфія на украинськый язык“ (Ніредьгаза, 1997), „Образчикы з історії Русинув 18 столїтя“ (Саболч-Сукмар-Береґські обзоры, 2002), „Поет Алфёлда и суровых Карпат” (Ніредьгаза, 2004.), „Петевфій на русинськум языкови” (Ніредьгаза. 2005).

Др. Золтан Медве, честованый учитель Золі-бачі и надале лишыть ся у нашуй памняти. Будеме старати ся достойно продовжати и плекати його духовну дїдузнину.

Проф. Др. Ендре Лендваї
Кафедра Славянськуй Філоґії
Пейчського Університета
Товмачила: Ірина Скіба

Жебы знати, якой місто занимав честованый Золтан Медве у жывотї русинськуй сполности, доста зазначити, же вун быв меже первыма лавреатами Премії Антонія Годинкы, основаної ВРС, уже далекого 2004. рока – Ред.

Вісті

1. апріля 2017. рока у Шарошпотоці держало очередноє засїданя Вседержавноє Русинськоє Самосправованя, на котрум депутаты проголосовали за реалізацію ВРС и Інстітуцій буджета 2016. рока.

4. апріля 2017. рока у 16. годин у аулї мерії Мішколца за пудпорованём Вседержавного Общества Русинув/Рутенув Мадярщины, Регіоналного Русинського Самосправованя Боршод-Абов-Земплина и Русинського Національного Самосправованя Мішколца отворила ся выставка КРЕСТ, вручена Великоднёви.

23. апріля у Мукачові одбыв ся III. Меженародный фестівал русинської культуры „День Русина", врученый великому Будителёви Русинув. Так Русины Украины, Словакії, Мадярщины, Румынії и Сербії фестівалом одзначили 214-лїтя Александера Духновича.

Делеґації зо Словакії, Мадярщины, Сербії и, само собов, многых районув Пудкарпатя торжественым ходом пройшли ку памнятникови Будителёви.

По покладеню вінцюв до участникы фестівала перейшли до варошського Театра, де одбыв ся концерт, котрый модеровали познаті пудкарпатські умілцї Олґа Прокоп и Василь Фурдь. Сято проводило ся пуд лайтмотивом подля Духновичовой: „Люби свуй наруд не зато, же вун славный, а зато, же вун твуй". Священик о. Василь словами „Христос Воскрес!" отворив сято Русинув, повінчовавшы їм одуховеня и радости як у тот, так и в слїдувучі дни, што сімболізувуть одродженя душы и обновленя природы.

Меже участникув концерта – дїточі вокалнї ансамблы „Бабчина співанка" з Чинадёва (руководитель О. Прокоп) и „Онокувські ластївочкы", жунськый вокалный ансамбл „Буштинські ґаздинї" (Н. Орос). Шыроку панораму русинськуй свадьбы одобразив ансамбл „Барвінок" з села Камюнка из-пуд Словацькых Татр.

Доимливо звучали вершы у авторському исповненю поетув Володимира Рошка и Володимира Новака, котрому представитель Украины у Світовуй Радї, предсїдатель Пудкарпатського областного зъєдиненя горожан „Крайовоє Общество Пудкарпатськых Русинув" Микола Бобинець передав тітул первого лавреата Премії Ивана Петровція.

Наградили на фестівалї ищи єдного молодого поета а Предсїдатель Областного „Союза Русинськых Писателюв" Михайло Град передав зачинавучому літераторови Михайлови Чикивдї леґітімацію за зачисленя зачинавучого автора до сеї умілської орґанізації пуд 45-ым нумером.

З вінчованём гораздув, захрененя традіцій и віры у свуй народ ку участникум сята обернули ся предствителї Сербії, котрых на сяті возглавляв Дюра Папуґа, представителї Словакії Мартін Караш и Петро Микула. Додаме, же ипен у селї Біловежа даколи зачав Александер Духнович писати по русинськы. Главному орґанізаторови сята Миколови Бобинцёви предсїдатель ВРС Віктор Крамаренко, котрый возглавляв мадярську делеґацію на сяті у складї Олґы Сілцер-Ликович, зам. предсїдателя ВРС и Др. Михаила Капраля, діректора РНІ, передав русинські публикації Мадярщины послїднїх рокув, меже котрыма и читавый пакунок з нашов новинков „Русинськый Світ".

Величавым акордом фестівала прозвучало выступленя солісткы Заслуженого академичного Пудкарпатського народного хора Мирославы Копинець, котра, ги все на высокум професіоналнум уровнї, исповнила даскулько автентичных русинськых співанок.

Подля: http://voloshyna.org.ua

25. апріля с. р. на стїнї при вступі ку централнуй будовлї днесь Нїредьгазського Університета была установлена памнятна табла на честь основателя и первого ведучого катедры украинськуй и русинськуй філолоґії в Нїредьгазї професора Іштвана Удварія (1950–2005).

Памнятнов таблов основатель модернуй русиністикы Іштван Удварі дустав заслуженой почестованя. Торжества ся одбыли в притомности многочиселных ученикув, колеґ, веденя области и вароша, діпломатув и загатарных гостюв з Пудкарпатя.

Изготовленя памнятнуй таблы пудпоровали

Містнї Русинськоє и Украинськоє Самосправованя.

На фото:

Вдова ученого Ержейбет из маймолоджов доньков Юдітов коло новоотвореный таблы на честь мужа и отця

29. апріля 2017. рока пуд орґанізаційов Мучонського РНС ґрупа мучоньськых Русинув посїтила будовлю Вседержавного Русинського Самосправованя, де їх привітствовав предсїдатель ВРС Віктор Крамаренко. Гостї поклали вінець ку памнятному знакови, котрый стоить сперед будовлї ВРС. Др. Золтан Кламар, завідувучый Выставочного Зала Русинської Музейної Колекції имени дохтора Атаназа Фединца провюг екскурзію, дав інформацію за історію и діятельство музея. Завідувуча Бібліотеков Русинув Мадярщины имени професора Иштвана Удварі Ілдіка Поланскіне Надаш познакомила гостюв из книжным фондом бібліотекы. Ґрупа посїтила Парламент, де была гостём посланика Русинув у Парламентї Віры Ґіріц. Навщива скончила ся у Базіліцї Сятого Іштвана.

30. апріля сёго рока у Комловшцї на луцї Пасїка держали традіційноє сято Стрічі Яри. Притомных привітствовав Ласло Попович, предсїдатель РНС Комловшкы и депутат ВРС.

Зобрала: Ірина Скіба

Навщива ВРС мучонськыма Русинами
A mócsonyi ruszinok látogatása az ORÖ székházában

Пейчські паскы
A pécsi pászkák

День Русина у Мукачові (фото В. Бедзіра)
A Ruszin Nap ünnepe Munkácson
(Bedzir V. fotója)

Честованя Ференца Раковція II. у Шарошпотокови и Борші
Tisztelgés II. Rákóczi Ferenc emléke előtt Sárospatakon és Borsiban

(фото: Томаш Світанко – Szvitánkó Tamás fotói)

Tisztelgés a Nagyságos fejedelem emléke előtt

2017. április 1-én, Sárospatakon, az MNM Rákóczi Múzeuma parkjában található II. Rákóczi Ferenc szobránál a hazai ruszin közösség képviseletében közel 400 fő ünnepelte a Nagyságos Fejedelem születésének 341. évfordulóját. A jeles ünnep alkalmából megtartott, immár hagyományos rendezvénysorozat a Sárospataki Szent Péter és Pál apostolok görögkatolikus templomban Szent Liturgiával kezdődött. A Szent Liturgiát Szónoczky János Mihály görögkatolikus lelkész vezette Trescsula László filkeházai, Orosz Tóth György abodi és Bodolóczki Emil mikóházai görögkatolikus parochusok részvételével. Az ünnepi prédikációban Szónoczky János Mihály görögkatolikus lelkész Krisztusról beszélt a templomot teljesen megtöltő híveknek, aki Jeruzsálemhez közeledve látta a várost és megsiratta azt. Majd a templom és annak udvara megtisztításának történetéből kiindulva, magunk megtisztítására, bűneink megsiratására és megtisztítására buzdított, és aminek ideje a Nagyböjt, Jézus Krisztus feltámadásának a Húsvét fényes ünnepére való felkészülés. Az magyar és egyházi szláv nyelvű ünnepi szertartás megható pillanata volt a Múcsonyi Nyugdíjas Klub ruszin származású tagjainak egyházi szláv nyelven felcsendülő éneke. Köszönjük a feledhetetlen élményt és további sikereket kívánunk áldásos tevékenységükhöz.

Az idei megemlékezés üde színfoltja volt a ruszin nyelven, Bán Mária előadásában felcsendülő ruszin nemzeti himnusz és Bán Anna ruszin himnusz magyar nyelvű fordításának szavalata.

Az ünnepi rendezvény folytatásaként Aros János, Sárospatak polgármestere köszöntötte a jelenlévőket, beszédében méltatta II. Rákóczi Ferenc életútját, emléke ápolásának fontosságát a város életében. Majd Giricz Vera, az országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója köszöntötte a nagyszámú közönséget, Dr. Tamás Edit, az MNM Rákóczi Múzeum igazgatója nagy érdeklődéssel kísért előadása következett a Nagyságos Fejedelem és családja életének Sárospatakhoz kötődő időszakáról, végül Dr. Habil Enghy Sándor, a Sárospataki Bibliai Tudományos Intézet vezetője, a II. Rákóczi Ferenc Polgári Társaság elnöke méltatta a Nagyságos Fejedelem életútját. Az ünnepi műsört a Sárospataki Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanulóinak táncai tették emlékezetessé.

Az ünnepi megemlékezés során a tisztelet és hála koszorúit II. Rákóczi Ferenc szobránál elhelyezték: Aros János, Sárospatak polgármestere, Giricz Vera, az országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója, Kramarenko Viktor, az Országos Ruszin Önkormányzat elnöke, Szilcer-Likovics Olga és Szónoczki János elnökhelyettesek, Dr. Tamás Edit, az MNM Rákóczi Múzeum igazgatója, Dr. Habil Enghy Sándor, a Sárospataki Bibliai Tudományos Intézet vezetője, a II. Rákóczi Ferenc Polgári Társaság elnöke, Szónoczki Mária, a B-A-Z megyei és a Miskolc MJV RNÖ elnöke, a települési ruszin önkormányzatok és civil szervezetek képviselői. Az ünnepi megemlékezést Kozsnyánszky János, a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetségének, a Sárospataki RNÖ és az ORÖ PEB elnökének köszönő szavai és a magyar nemzeti himnusz zárták.

A hangulatos ebéd közben az ünnepség résztvevői barátságos környezetben megbeszélhették az életükkel és tevékenységükkel kapcsolatos eseményeket, tapasztalatot cserélhettek önkormányzataik működéséről.

II. Rákóczi Ferenc születésnapjának ünneplése a Nagyságos Fejedelem szülőházánál folytatódott, ahol Szegedy Mária, a Csemadok Borsi Választmányának elnöke, a Borsi II. Rákóczi Ferenc Polgári Társulás alelnöke köszöntötte az ünneplő közönséget, majd ünnepi beszédet mondott Kozsnyánszky János, a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetségének, a Sárospataki RNÖ és az ORÖ PEB elnöke. Az ünnepi megemlékezés koszorúzással végződött.

Az emlékezés és a hála ünnepe

Az Országgyűlés 2017. március 27-i plenáris ülésén napirend előtt Jakab István, az Országgyűlés alelnöke megemlékezett II. Rákóczi Ferenc életútjáról: „A Rákóczi-szabadságharc eszméi tovább éltek az elkövetkezendő generációk hagyományaiban. 1848-49-ben szabadcsapatok tűzték zászlajukra a fejedelem nevét, a Rákóczi-indulótól zengett az ország. A szabadságharc leverése után Kossuth Lajos – Rákóczi sorsában osztozva – maga is a törökországi emigrációba kényszerült. Egy évszázaddal később, 1956. október 25-én éppen itt, az Országház előtti Kossuth téren, a fejedelem emlékműve előtt gyilkoltak le kegyetlen módon több tucat ártatlan embert. Ez a tér, a nemzet főtere látványosan szimbolizálja a szabadságszerető magyar nép örökségét. A Rákóczi- a Kossuth- és az 56'-os emlékhely történelmünk három legnagyobb szabadságharcára, valamit nemzetté válásunkra emlékeztet bennünket. Emlékezzünk hát tisztelettel ezen a napon is II. Rákóczi Ferenc Nagyságos fejedelemre és az ő szellemiségét követőkre."

Napirend után Tilki Attila, FIDESZ képviselő a II. Rákóczi Ferencről szóló megemlékezésében így szólt: „A fejedelem 1711. február 10-én érkezett a tanácskozás színhelyére, Ugocsa vármegyének az északnyugati részén, Feketepatak földjén található faluba, Salánkra. A nyolc évig tartó, sok dicsőséggel és szenvedéssel teli szabadságharc, amelynek bölcsője, talaja, ereje és tartaléka a mi szűkebb hazánk, Szatmár-Bereg és Ugocsa volt, az utolsó tanácskozáson hozott döntésével elutasította a Habsburgok békefeltételeit. Itt határozták el a rendek, hogy Rákóczi személyes találkozón Lengyelországban próbálja Péter orosz cárt segítségnyújtásra bírni. A fejedelem távolléte idejére Károlyi Sándort nevezték ki a kuruc seregek főparancsnokává. Február 18-án indult Salánkról a fejedelem utolsó útjára, majd elhagyta hazáját, ahova élve soha többé nem tért vissza."

II. Rákóczi Ferenc életének fontos állomásai Sárospatak és Borsi, de jelleme és világnézete alakulásában meghatározóak voltak a Munkács várában töltött évek is. Édesanyja, Zrinyi Ilona hősiesen védte a várat, és miután árulás folytán a Munkácsi vár is elesett, az ifjú Rákóczit elszakították családjától, hogy hűséges osztrák alattvalót neveljenek belőle. „Ferenc, soha ne feledd, hogy milyen családból származol”– mondta neki búcsúzóul Zrinyi Ilona. És a szeretett fiú soha nem feledte családi gyökereit. A szabadságharcban elért sikerek a bukás ellenére is befolyással voltak nemzetünk sorsának alakulására. 1700-ben II. Rákóczi Ferenc emigrációba kényszerült, és csak 1906-ban térhetett vissza, amikor Zrinyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc földi maradványait örök nyugalomra helyezték a kassai a Dómban. Ez a szent hely az önkormányzataink által szervezett ifjúsági és felnőtt zarándoklatok egyik úti célja.

Közösségünk több éve és egyre növekvő számban itt Sárospatakon és Borsiban is tiszteleg a Nagyságos fejedelem előtt, ezzel is bizonyítva a ruszinok soha el nem múló szeretetét és hűségét.

Giricz Vera
az Országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólója

Feltámadt Krisztus!

„Krisztus feltámadt halottaiból, legyőzte halállal a halált és a sírban lévőknek életet ajándékozott”. A zsoltár eme örömteli szavaival éljük át Jézus Krisztus urunk feltámadásának szent és magasztos napjait, a húsvét nagy örömét, amikor is ünnepel föld és ég, földi égivel eggyé lesz, teremtőjét dicséri. Föltámadt halottaiból, legyőzte halállal a halált – a harmadik napon, ahogy előre kinyilatkozta, „…Beteljesedett!…” (Jn.19.30.), „Miattad az alvilág is megmozdul odalenn…” (Iz.14.9.). Miatta, mert Krisztus lerombolta a gonosz birodalmát. Igaz Istenként kiárasztotta kegyelmét, bőkezűen ajándékozott életet a sírban levőknek és mindenkinek, ki őbenne hisz mostantól mindörökké. Kik megtelni kívánunk Isten Fiának jóságával, erejével és szeretetével – merítsünk belőle, mert az Úr a teljesség, „nála az örök ajándék, mert Ő a forrás; minden jónak eredete, magától és önmagából való élet, világosság a világosságból. Jósággal telve ontja azt mindenkire, s mértéken felül adva marad örökké teljes.” (Aranyszájú Szent János). Az evangélium legfőbb vágyunk beteljesedését hirdeti: Jézus Krisztus halálával és feltámadásával kiszabadított minket a förtelmes rabságból, a bűn rabságából, és utat nyitott az Ígéret földjére, a Mennyei Királysághoz, az igazság, a szeretet és a béke Határtalan Királyságához. Ez a „szabadság” a lélekben születik az újjászületés folyamán, melyet a húsvéti titokkal maga Krisztus ajándékoz nekünk. A régi ember helyet ad az új embernek, a korábbi élet elmúlik, indulhatunk az új felé. A lelki „szabadság” a teljes szabadság kezdete, amely szabadság majd az egyént és a közösséget is megújítja. Ezért, fivéreim és nővéreim, a húsvét az egész emberiség felszabadulása! Ha Krisztus, Isten Bárányа nem adta volna vérét értünk, nem lenne reményünk, az elkerülhetetlen halál lenne magunk és az emberiség sorsa. De a húsvét változást hozott: Krisztus feltámadása új teremtés, úgymond oltás, melytől az egész növény újjászülethet. A feltámadás eseménye megváltoztatta a történelem legfontosabb folyamatait is, egyszer és mindenkorra a jóság, az élet, a megbocsátás irányába terelve azokat. Szabadok vagyunk, megmenekültünk! Ezért ujjongunk fel szívünk mélyéből: Krisztus feltámadt!

A keresztényeknek a szabadság keresztvizével megszentelődve hirdetni kell ezt a felszabadulást, elvinni mindenkinek a húsvét gyümölcseit: az újra eredeti szépségében ragyogó, bűn nélküli életet, a jóságot, az igazságot. Ahogyan kétezer éven át tették ezt a keresztények és legfőképpen a szentek, akik a húsvét élő tanúiként szerepelnek a történelemben. Az egyház maga a szabadság, mert a húsvét titkában él, és újult ereje mindig és mindenhol növekszik. Az emberiség napjainkban is keresi a szabadulást a bűn fogságából, de nem utasításokat, hanem szellemi és erkölcsi útmutatást vár. Az evangélium menedékére van szüksége, hogy szabaduljon mély válságából, és ezért – az emberek lelkiismeretével kezdve – nagy változásoknak kellene történni.

Kívánom minden családnak, hogy ezt a szép és szent időszakot békében, szentségben és szeretetben töltse! Krisztus feltámadt!

Tivadar Mihály görögkatolikus áldozópap
Fordította: Janger Bt.

Húsvéti pászkasütés Pécsett

Új színnel gazdagodott Pécs város húsvéti rendezvény-sorozata 2017-ben. A Pécsi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat első alkalommal szervezte és rendezte meg az ünnepi pászkasütést, ami egyben annak népszerűsítését is szolgálta. A versenyszerűen lebonyolított pászkakészítésre szinte lázba jött a pécsi és környékbeli görögkatolikus vallású lakosság. Egymást biztatva készültek a húsvéti ünnepek eme jellemző és elmaradhatatlan szertartására, ami a pászkasütéssel kezdődik és a pászkaszenteléssel éri el csúcspontját.

Csehily József, a Pécsi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat elnöke és segítőtársai nagy izgalommal vágtak neki a szervezésnek, hogy minden tökéletesen passzoljon az ünnepekhez. Erre az alkalomra zsűrit is szervezett a legjobb pászkák kiválasztására. Öröm volt nézni az asztalra helyezett csodálatos, már-már művészi készítményeket, amik a legváltozatosabb formákban és díszítéssel örvendeztették meg nemcsak a zsűrit, hanem a körülöttük álló, gyönyörködő, mosolygó embereket is. Nem véletlen, hogy szinte meglepetésszerűen került a húsvéti ünnepi programok és szertartások közé ez a pászkaprogram, mert a görögkatolikus egyház is a legnagyobb vallási ünnepnek tekinti a Húsvétot, amikor megemlékezünk és végigkövetjük Jézus Krisztus szenvedéstörténetét, halálának körülményeit, majd legfőképpen a feltámadását, amellyel példáját adta a hit erejének a mai emberiség számára, és az Isten és Fia iránti hűségről. Egyébként a pászkasütés, a pászkavacsora ma az egész világon elterjedt a kereszténység körében, persze kissé különböznek egymástól a készítés módjában és receptjeiben. Magyarországon is többféle módja ismeretes. A pászka egyben összefogja a családot is, hogy tiszteljük egymást, és megbecsüljük az elvégzett munkánkat, jelen esetben a pászkakészítést és eredményét. A zsűri tagja volt Dr. Végvári Valentyina c. egyetemi tanár a Pécsi Tudományegyetemről, a Pécsi Görögkatolikus Egyházközségtől Zajácz Gábor parókus, Csehily József a PRNÖ elnöke és Rozvány György ny. újságíró is, akik nagy tisztelettel néztek végig a beadott pászkákon, még a díszítésüket is közelről szemügyre véve, míg a parókus úr megáldotta a fényesen csillogó pászkákat, egyben a nem mindennapos kezdeményezést. Éppen ezért, és mivel ez volt az első alkalom, hogy a Kárpátaljáról ideszármazott ruszinok és magyarok nyilvánosságra lépjenek ezzel az ünnepi programmal, amit korábbi otthonukból, mint vallási néphagyományt hoztak magukkal. A zsűri egyaránt elismerését és dicséretét fejezte ki az asztalon lévő valamennyi pászka készítőjének, mert minden pászka, nagy és kicsi egyaránt dobogós helyet érdemelt, de akkora dobogó nem volt. A zsűri úgy gondolta, hogy azonos minősítést érdemelt mindegyik mű és készítője. Ezzel is szeretnének egy igazi ünnepelhető utat mutatni a nagy nyilvánosságnak, az általánosan megtartott húsvéti ünnepeknek pedig nagyobb rangot, ha tetszik látványosságot is adni. Úgy tervezik, hogy a pászkasütést és pászkaszentelést követően párnapos kiállításon mutassák be ezt az igen népszerű, de még kevesek által ismert pászka-készítményeket a húsvéti napokon. Hadd nyerjen helyet ez is a pécsi rendezvények sorában, mert hagyományainkat mindenkor tisztelni kell. Ezt pedig köszönik a pécsiek a kárpátaljaiaknak, a ruszinoknak.

Még aznap késő este a szentmise keretében isten áldását közvetítette a Zajácz Gábor a templom tisztelendő parókusa a Pécsi Xavér utcai templomban a ruszinok és sok más keresztény polgár jelenlétében. Látni és érezni lehetett, hogy egyszerre öröm szállta meg a templomot. Ebben az esztendőben fordult elő, hogy valamennyi vallás húsvéti ünnepe egyazon napra esett, jóllehet, a római katolikusok a Gergely-naptár szerint, míg a kárpátaljai görögkatolikusok a Julián-naptár szerint élnek és tartják ünnepeiket.

Krisztus feltámadásának ünnepén tartott szentmisén, liturgián teljesen megtelt a néhány éve felújított pécsi görögkatolikus templom. Csodálatos volt látni, hogy sokan családostul jelentek meg, és még a karon ülő kisgyermek is részese lehetett az ünnepi istentiszteletnek. Aki pedig már kisiskolás volt, ugyanúgy énekelte a zsoltárokat, mondta az „Uram irgalmazz”-t, miként a szüleik. A szentáldozásra pedig majdnem mindenki beállt a sorba.

Ezután került sor a mindenki által várt nagy eseményre, a pászka- és élelemszentelésre. Erre az alkalomra minden család kis kosárkájába helyezve hozta a pászkáját, sárgatúróját, sonkát, tojást és más ennivalókat, amiket az első padsor elé tettek le, majd Zajácz Gábor tisztelendő parókus úr megáldotta, megszentelte, és tömjénfüsttel kísérve mondta el áldását. Természetesen itt volt valamennyi pászka, amit a pászkasütési versenyre a Pécsi Örmény Nemzetiségi Önkormányzathoz beküldtek. Ez volt a boldogságérzet csúcsa. A szertartás végén mindenki mosolyogva lépett ki a templomból a künn hideg szeles időbe, de a szívükben érezve a meleget, a békét, a lelki kiegyensúlyozottságát, az örömérzetet. Remélhetőleg széles körben híre megy ennek a csodálatos kezdeményezésnek, és megnyeri a média érdeklődését is, mert szüksége van az embereknek a jóra, a szépre, a békére, a hitre és a barátságra. Az életünk legnagyobb ajándéka, ha érezzük, hogy értünk van az Isten, és szeret bennünket.

Rozvány György nyug. újságíró

Duchnovics Alexander: „Népi pedagógia”

Duchnovics Alexander a kárpátaljai ruszinok XIX. századi kulturális-művelődési mozgalmának egyik kiemelkedő alakja volt. 1847-ben jelent meg első pedagógiai munkája, az Olvasókönyv kezdőknek, melynek nyelvezete közel állt a népihez. Rendkívüli sikert aratott, hiszen akinek lehetősége adódott tanulni, addig azt csak latinul vagy magyarul tehette.

Már 1851-ben kiadta következő tankönyvét a népiskolák számára Rövid földrajz fiatal ruszinok számára címmel. 1853-ban jelent meg következő tankönyve, Az írott ruszin nyelv rövidített nyelvtana, majd 1857-ben a Népi pedagógia főiskolák és falusi tanítók részére.

A népi eszme Duchnovics minden népi iskoláknak írott tankönyvében tükröződik. Fő műve – A népi pedagógia – volt az első pedagógiai és módszertani kézikönyv a népiskolákban tanítók számára nemcsak Kárpátalján, de egész Nyugat-Ukrajnában is. Kérdések és válaszok formájában íródott azzal a céllal, hogy hasznos tanácsokat adjon a tanárok és szülők számára. A könyv népszerű stílusban tárgyalja a nevelési alapfogalmakat is. Alexander a pedagógia céljának és feladatának a hazáját szerető polgár, a felvilágosult, testileg és szellemileg egészséges ember felnevelését tartja. Ezeknek a feladatoknak megfelelően dolgozta ki az értelmi, erkölcsi és testi nevelés alapjait. Ami az értelmi nevelést illeti, a szerző véleménye az, hogy a tanulók maguk sajátítsák el a tananyagot, mert ez előfeltétele gondolkodási készségük jövőbeni fejlődésének.

Az értelmi és a hozzá szorosan kapcsolódó erkölcsi nevelés során a gyerekek megtanulják megkülönböztetni az igazit a hamistól. Ezért tartja fontosnak Duchnovics jóságra, tisztességre, jó szándékra és fegyelemre nevelni a gyerekeket.

A nemzeti pedagógia szerzője a fiatalok nevelésében nagy hangsúlyt helyezett a munkaszeretetre. Kidolgozta a munkára nevelésnek, és ennek oktatásának a rendszerét, amelyben nagy figyelmet fordított a gyermekek mezőgazdasági munkájára. A testnevelésnek is nagy jelentőséget tulajdonított Duchnovics, véleménye szerint a sport elengedhetetlen feltétele a fiatalok munkára való felkészítésének.

Duchnovics Alexander pedagógiai munkáiban sok értékes gondolat található a tanár szakmai felkészültségének fontosságáról, mint a nevelés eredményességének feltételéről. Véleménye szerint a jó tanár elhivatott, jól ismeri a tananyagot, ismeri és alkalmazza a tanítási módszereket, technikákat.

A tanári munka eredményessége függ természetesen a szülői neveléstől is. Duchnovics úgy vélte, hogy a szülők feladata kettős: egyrészt a gyerekek testi fejlődésének biztosítása a dolguk, másrészt a munka szeretetére való nevelés.

Forrás: Csorna Anna cikke
http://pmu.in.ua
Fordította: Janger Bt.

Kutlán András (1907-1950) ruszin újságíró

A hét című ruszin folyóirat első száma 1935. október 6-án jelent meg, amelyben a kiadók a következő nyilatkozatot tették: „Tiszteljük minden ember meggyőződését. Magasra értékeljük a nagyorosz és az ukrán kultúrát, tiszteletben tartjuk jogos nemzeti törekvéseiket, de egyben nem akarunk lemondani a magunkéról sem... Ezért indítottuk ezt a hetilapot és ezért írunk tiszta népi nyelven”. A „hetek” körül, ahogy akkoriban az ellenfelek nevezték őket, formálódott az értelmiségünk, amelyik ellenállt a ruszofil és ukranofil táboroknak. Ez az értelmiség vezette azt a kulturális mozgalmat, mely Kárpátalja Magyarországhoz való visszacsatolását támogatta. Ennek eredményeképpen 1941 januárjában megalakult a Kárpátaljai Tudományos Társaság, a Nemzeti Tudományos Akadémia elődje, amelynek elnöke ismert tudósunk, Hodinka Antal lett. A Társaság kiadványai között szerepelt A hét is, melynek szerkesztőségében 1941 nyarán nagyon pozitív változás történt. Ennek hatása gyorsan megmutatkozott. Az új felelős szerkesztő az agilis népiskolai tanár Ugocsáról, Kutlán András lett. Az ő vezetése alatt lett a hetilap népszerű és nagy példányszámot ért el (10.000 példány a nehéz háborús időkben!). Az újságot nemcsak a mai Ukrajna Kárpátalja megyéjében élő ruszinok olvasták, hanem a mai Szlovákia Sznin és Szobránc környék 36 falujában és a szerb Vajdaságban is. Az újság hetente egyszer, vasárnaponként jelent meg, általában négy-hat, ünnepkor még több oldalon. Az új szerkesztő már vezetése elején nyíltan kijelentette, hogy az újságot inkább a falusi olvasóknak szánja, amelyekre véleménye szerint a többi lap nem fordított kellő figyelmet. A szerkesztői politikáról leginkább a Szerkesztői levelek rovatból kaphatunk képet, vagyis a figyelmes olvasó észreveheti, hogy ennek az újságírási fenoménnak számító lap sikere mögött az amatőr újságíró, Kutlán András kitartó és

Kutlán András családja. Felesége Mária és három gyermeke, András, Marianna és Nagyija

lelkes munkája áll. Bár a lap jelentős részét a Magyar Távirati Iroda anyaga tette ki, ami a háborús idők újságjaira jellemzően központilag megfelelően cenzúrázva volt, azonban így is sokat tudhatunk meg belőle a városokban és a falvakban élő emberek életéről is. A kárpátaljai újságírás történetében most először kerültek nyomtatásba a távoli falvak hírei is. Kutlán András a nehéz időkben is foglalkoztatott vidéki szerzőket, nekik köszönhetjük, hogy ma képet kaphatunk az akkori kárpátaljai népesség életéről. Az időnként vicces és naiv történetek gyakran olyan adatokat tartalmaznak, amelyeket soha nem találunk meg a vastag fóliánsokban, melyeket az archívumokban és a könyvtárakban őriznek.

A hét című hetilapnak 162 száma jelent meg 1941. augusztus 3-tól 1944. október 8-ig.

Márciusban a neves újságírónak, a múlt század első felének kárpátaljai újságírásának egyik legsikeresebb szervezőjének, Kutlán Andrásnak születése 110. évfordulóját ünnepelte a ruszin közösség, áprilisban pedig halálának 67. évfordulójára emlékezett meg.

A hét és A nép Iskolája című lapok (tanárok lapja) jövőbeni szerkesztője 1907. március 23-án született Fancsikán egy gazdálkodó családjában, itt járta ki a népiskolát. A munkácsi tanárképző elvégzése után tanított Felsősáradon, kereskedelmi iskolában Szőlősön, tanár és igazgató a tiszavásvári népiskolában. Innen elhívták Ungvárra, hogy A görögkatolikus fiatalság iskolája című lapot és a fent említett újságokat irányítsa. A Vörös Hadsereg betörése után kényszermunkára vitték, ahonnan 1947-ben tért vissza. Amennyire tudjuk a háborúban magyar tisztként fogságban volt Odessza mellett. Onnan hozott magával egy róla készült portrét. Ezt a portrét – mely a mostani Ruszin Világ címlapján látható – papírra rajzolták; szénnel, tégladarabbal, krétával és még Isten tudja mivel: bármivel, ami hozzáférhető volt abban a szörnyű éhínségben. A festőről annyit tudunk, hogy Zsukov Anatolijnak hívták, valószínűleg orosz, és Andrással együtt volt fogságban.

A háború utáni időkben Kutlán András Ugocsa vármegyében a szovjet népösszeírás alatt a népesség fényképezésénél segédkezett (nem volt a semmittevéshez szokva). 1948 szeptemberétől a szomszédos Tiszapéterfalva hétéves iskolájában matematikát oktatott. 1948. szeptember 2-án munkahelyéről vitték el Szibériába. Az iskolában, miközben tízéves fiától búcsúzott, a felnőtt és erős férfi eszméletét vesztette. Úgy látszik, jól tudta szegény, mi vár rá. 25 évet kapott... Kutlán András 1950. április 4-én halt meg. A családja (felesége, Mária és négy gyerek) egy cédulán kapott értesítést arról, hogy a halál oka „szívbénulás". Egy ismerős protestáns lelkész Beregszászból, aki szerencsésen túlélte azokat a szörnyű időket az unzsenszki lágerben (Unzslag, Szuhobezvodnij vasútállomás, Gorkovszkaja megye) és hazatért, elmondta a keserű igazságot a tisztelt ugocsai pedagógus és sportember, a későbbi ungvári újságíró, a tisztességes és megbecsült ember, de akkor már csak egy rab a Gulagon, tragikus utolsó perceiről: rádőlt egy fa, és a helyi bűnözők azon nyomban a még élő ember szájából tépték ki az aranyfogakat, vágták le az ujját, hogy megkaparintsák a jegygyűrűt...

Ki tudja, fennmaradt volna-e a tisztelt tanár és újságíró emléke, ha a jelen sorok írója véletlenül (vannak-e véletlenek az életben?!) nem találkozik Kutlán András fiával a Balatonnál, a mindenki által ismert Benza György szállodájában... Kutlán András, aki ma magyar festő Szentendréről, akit a sok jótette miatt jól ismer minden magyarországi „kárpátaljai", 1939-ben született. Apjára nem nagyon emlékszik, de legalább annyit megőrzött, amit ma olvasóink megtudhattak róla. Még fiatalon költözött Magyarországra. Ahogy közülünk sokan, nővérei is (Nagyija és Marianna) Magyarországon élnek. Csak a legfiatalabb, Katalin maradt Ungváron. Itt van eltemetve a Kálvárián a meghurcolt Kutlán András felesége, Kutlán Mária (lánykori nevén Kövér, 1913-2005).

Az ugocsai Fancsikából származó szerény tanárnak, sportembernek és újságírónak az élete nem volt hosszú, de annál inkább érdemdús volt. Kárpátalja igaz fia, Kutlán András a maga becsületességével és előremutató munkájával az újságírás területén kiérdemelte a ruszin nép hálás emlékezetét.

Dr. Káprály Mihály igazgató
Hodinka Antal Ruszin Tudományos Intézet
Fordította: Janger Bt.

ORSZÁGOS MAGYAR SAJTÓKAMARA

K.f.689. szám.

TAGSÁGI IGAZOLVÁNY

Kutlán András úr/úrhölgy részére, aki az Országos Magyar Sajtókamara újságírói/kiadói főosztálya második szakosztályának tagja.

Budapest, 194... hó ... n. P.H. elnök.

Felavatták S. Benedek András domborművét

A Rákóczi-napok részeként avatták fel S. (Stumpf) Beedek András domborművét március 29-én Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Az Arany János-díjas író, költő, irodalomtörténész 2009-ben bekövetkezett haláláig Ferencvárosban, a Mester utca 27. szám alatt lakott.

Az esemény a költőt kiváló férjként, barátként, pályatársként bemutató film vetítésével kezdődött, majd Beregszászi Anikó, a főiskola magyar tanszékének magyartanára köszöntötte a jelenlévőket. Ezt követően Vári Fábián László József Attila-díjas kárpátaljai költő, valamint Mezey Katalin Kossuth- és József Attila-díjas író, költő, műfordító idézte fel személyes kapcsolatát S. Benedek Andrással, majd Stumpf Benedek Anna, a költő lánya osztotta meg édesapjával kapcsolatos emlékeit. A beszédek után a költő családja és évfolyamtársai jelenlétében leplezték le a domborművet.

Nekünk jutott az a feladat, hogy emlékezzünk elődeinkre, ne feledjük és próbáljuk továbbadni azt a gondolkodásmódot, ami tágította a kommunizmus terét, azoknak az emlékét, akik valamikor a '60-as évek elején megtették az első lépéseket, hogy itt, Kárpátalján egyre szabadabb légkör uralkodjon, és a fiatalok előtt valós lehetőségek nyíljanak meg. Ennek a generációnak volt tagja S. Benedek András is – hangsúlyozta ünnepi felszólalásában Orosz Ildikó, a főiskola rektora.

Ezután Mónus Dóra, a főiskola végzős hallgatója előadásában elhangzott S. Benedek András Európa elrablása című verse. A rendezvény végén a résztvevők elhelyezték az emlékezés koszorúit Oláh Katalin Kinga szobrászművész alkotásánál.

(forrás: www.karpatalja.ma)

S. Benedek András 1947-ben, Munkácson született baptista lelkész és misszionárius szülők hatodik gyermekeként. A családot a szovjet katonai hatóságok 1949 májusában kiutasították Munkácsról, ezután Beregszászra költöztek. A költő 1976-ban innen települt át Budapestre. A művelődéstörténet és a szülőföldtudomány polihisztoraként több fontos művében tárta fel a magyar kultúra azon maradványait, amelyekre a kárpátaljai nemzetiségi jövő épülhet. Számos önálló kötetben és tanulmányban foglalkozott Kárpátalja magyar irodalmával, történetével, kultúrtörténetével és néprajzával. Külön könyvet szentelt a kárpátaljai ruszinságnak is. Vezetője volt az ungvári Forrás Irodalmi Stúdiónak, a kárpátaljai magyar irodalmi-polgárjogi mozgalomnak, és dolgozott a Forrás Stúdió néprajzi gyűjtőútjainak szervezője-irányítójaként is.

S. Benedek András, a Magyarországi Ruszinok Könyvtárának első vezetője, érdemei elismeréseként 2005-ben az Országos Ruszin Önkormányzat által alapított Hodinka Antal-díjban részesült.

Édesapám emléktáblája alá

Én is szeretettel köszöntöm az egybegyűlteket. Hálás vagyok, hogy ennyien együtt emlékezhetünk szeretettel édesapámra ezen a különleges napon. A család nevében szeretném megköszönni a művésznőnek az alkotását, illetve a KMKSz-nek az emléktáblát, a főiskolának a szervezést, valamint Vári Fábián Lászlónak a meghívást.

Jó tudni, hogy őrzik édesapám emlékét. Nehéz kérdés ez: vajon kinek is a feladata őriznie, hol felelősek érte? Hisz az Itthontalanul kötet címe azt is érzékelteti: úgy érezte, nem tekintik őt eléggé kárpátaljainak, sem eléggé magyarországinak. Persze az ő számára ez nem volt kétséges: élete végéig szülőföldje volt a legfontosabb számára.

Lányaként nyilván nincs rálátásom az ifjúkorára, mikor Beregszászon élt. Szubjektív megítélésem szerint katalizátorként funkcionált ő e közegben. Ennek magvát örökölte: „hetedíziglen prédikátorok fiaként," a Stumpf-anekdoták tanúsága szerint felmenőihez hasonlóan tartotta mindenek felett valónak a köz érdekét, mások önzetlen segítését. Ez az ő esetében közösségépítésben, irodalomszervezésben csúcsosodott ki. Gyermekként ezt néha irigységgel vettem tudomásul, hiszen számára a családnál is fontosabb volt, hogy tehessen valamit a határon túli – azaz inneni – magyarság szellemi megmaradásáért, s hogy támogassa barátait pályájukon. Ezt persze felnőttként már megértem és büszke vagyok rá.

Olykor eljátszom a gondolattal, mivé lett volna ő evvel a mentalitással, ha itthon maradhat, és nem lehetetlenítik el hivatásának gyakorlásában. Ezt nyilván sosem tudjuk meg, legfeljebb sejthetjük az emlékezésekből. Aktivitása, ötletgazdagsága, humora mellett hatalmas mesterségbeli tudással rendelkezett. A közelmúltban lezajlott költözés során sokezres könyvhagyatékának minden darabját kézbe vehettem. Az ex librisek és dedikálások fényében kirajzolódni látszik, fiatalon milyen tudatosan készült az irodalmi pályára, milyen hihetetlen olvasottsággal bírt. Igazmondó kritikusa volt költőtársainak – ez a végigjegyzetelt, Béni mesternek ajánlott kötetekből visszhangzik. Teljességre törekvően gyűjtötte, kutatta Kárpátalja honismeretét - ezen kötetek már részben a ruszin testvérnép Udvari Istvánról elnevezett könyvtárát gazdagítják, illetve a Mikes Kelemen program fogadta be őket.

Édesapám, áttelepülése után, a szilencium másfél évtizede alatt sok, az akkori berendezkedés számára veszélyesnek ítélt tudós koponyához hasonlóan könyvtárban dolgozott. Itt minden lehetőséget megragadott, hogy hivatalos feladata, a magyarországi nemzetiségek könyvtári ellátása mellett az anyaországon kívül rekedt magyarokat írott szóval segítse.

A rendszerváltás után már nem számított politikailag inkorrektnek, újra írhatott. Hamarosan megbetegedett, mely állapot sajnálatosan korlátozta erejét, de ahogy az idézett emlékfilmben Debreceni Mihály mondta, bizonyos értelemben áldás is volt. Egyrészt több figyelme jutott a családnak. Persze részben sajátos módon: bennünket is bevont – többek között új kezdeményezésének –, a kárpátaljai Minerva című periodikum megjelentetésének munkálataiba. Bizalommal adta kezdő bölcsész kezembe ekkortól ismét születő verseit véleményezésre, versmondóként olykor elkísérhettem íróolvasó találkozókra. Ez mind életre szóló élményt adott, és e

megtisztelő feladatokkal megmutatta számomra a minimális mércét, melyhez szakmailag, emberileg igazodni szükséges. Másrészt az utókor is sokat köszönhet ezeknek az éveknek: mivel kevésbé aprózódott el az ereje a mindennapokban, így már nem csupán szóban terjeszthette, de papírra is vethette mondanivalóját. Persze, ahogy Vári Fábián Lászlótól is hallhattuk, sajnos nem mindent, amit szeretett, és amit mi szerettünk volna. Mégis ez időre tehető művelődéstörténeti könyveinek és verseskötéteinek születése, valamint doktorálása is – mely utóbbi egy nagyszabású, közérdeklődésre számot tartó bibliográfiát is magába foglal. E munkái a következő kutatónemzedékek számára táptalajt adhatnak.

Kérem, hogy használják ezt a bázist! Írjanak róla, s főként építkezzenek belőle, s őrizzék meg továbbra is szellemiségét, hisz a kárpátaljai magyarság megmaradása, művelődésének kibontakoztatása volt élete értelme.

Köszönöm a figyelmet!

Stumpf-Benedek Anna
Beregszász, 2017. március 29.

In memoriam Dr. Medve Zoltán

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy Dr. Medve Zoltán, a Szláv Filológia Tanszék nyugalmazott tanára 2017. február 24-én elhunyt.
Búcsúztatására 2017. március 14-én, 15 órakor kerül sor Pécsett, a Lyceum templomban (Pécs, Király u. 44.).
Emlékét tisztelettel őrizzük!

Medve Zoltán (1927-2017)

Február 24-én hajnalban, 90 éves korában eltávozott közülünk a Szláv Filológia Tanszék doyenje és örökös tagja, Dr. Medve Zoltán nyugdíjas egyetemi docens. Zoli bácsi elment, és nagy hiányt, fájdalmat hagyott maga után. A nagy tudású szakember, eredményes kutató, remek előadó, a szeretett Medve tanár úr 1962 óta több mint ötven évet adott a felsőoktatásnak, az Orosz Tanszéknek és jogutódainak.

Hosszú évek óta volt nyugdíjas, mégis folyamatosan bejárt a tanszékre. Az intézmény szinte második otthonává vált. Még két évvel ezelőtt is oktatott: szemináriumokat tartott, konzultált a hallgatókkal, részt vett az államvizsga bizottságban, a Nyelvtudományi Doktori Iskola munkájában. Mindezt szakmai szeretetből, elkötelezettségből, alázatból tette.

Medve Zoltán 1927. január 14-én az Ungvár melletti Sislócon született. Korai iskolás éveit magyar és ruszin tannyelvű iskolákban töltötte. 1944 novembere után többé nem volt lehetősége, hogy szülőföldjén magyarul tanulhasson, ezért a kisvárdai gimnáziumban folytatta tanulmányait. 1946-ban érettségizett, majd felvételt nyert a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem teológiai fakultására. Az egyetemi évek nem voltak könnyűek, ráadásul a szigorúan őrzött határok miatt nehéz volt kapcsolatot tartani a Kárpátalján maradt családdal. A nehézségek másik oka a politikai változásokban volt. Az Állami Egyházügyi Hivatal nem hagyott kételyt afelől, hogyan alakulhat annak a sorsa, aki akkoriban kitartott az egyház mellett.

Ezután mozgalmas évek következtek. A Budapesti Hittudományi Akadémián szerzett végbizonyítványt 1952-ben. Hidason képesítés nélküli nevelő (1952-53), Kurdon iskolaigazgató (1953-62), Komlón általános iskolai tanár (1962-63). 1962 szeptemberétől a Pécsi Gépipari Technikum tanára, de közben már a Pécsi Tanárképző Főiskolán óraadó, 1964-től kezdve főiskolai tanársegéd, majd adjunktus. 1973-tól főiskolai, az egyetemi integráció után (1982) pedig egyetemi docens. Évtizedekig volt a tanszék elismert munkatársa, teherbíró helyettes vezetője.

Hallgatók nemzedékei használták testes Orosz nyelvtani gyakorlókönyv című segédletét. A tanszék tanulmánykötéteinek (A korszerűbb orosznyelv-oktatásért I–X.) nélkülözhetetlen társszerzője volt. Tagja volt a Modern Filológiai Társaságnak és a Hodinka Antal Ruszin Értelmiségi Egyesületnek.

Százat meghaladó publikációi közük kiemelkednek: Korai ukrán Petőfi-fordítások a Monarchiában (Bp., 1977), Petőfi költészetének első kárpátaljai fordítása ukrán nyelven (Dukla, 1981), A galíciai és kárpátaljai Petőfi-fordítások és művelődési hátterük (monográfia és kandidátusi értekezés, Pécs, 1988), A dialectus ruthenicatól az ukrán irodalmi nyelvig (orosz nyelven, Studia Russica 1990-94), Hodinka Antal pécsi évei (Hodinka emlékkönyv, Nyíregyháza, 1993), Szibériai ukrán Petőfi-fordítások (Nyíregyháza, 1997), Képek a kárpátaljai ruszinok 18. századi történetéből (Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 2002), Az alföld poétája a zordon Kárpátokban (Nyíregyháza, 2004), Petőfi a ruszin nép nyelvén, In: Petőfi Sándor kárpátaljai ruszin fordításainak antológiája. (Nyíregyháza, 2005).

Dr. Medve Zoltán, Medve tanár úr, Zoli bácsi emlékezetünkben továbbra is velünk marad. Igyekezni fogunk, hogy szellemi örökségét hozzá méltó módon folytassuk, ápoljuk.

Prof. Dr. Lendvai Endre egyetemi tanár
Szláv Filológiai Tanszék
Pécsi Tudományegyetem

Dr. Medve Zoltán, munkásságának elismerésekét, 2004-ben az elsők között részesült az ORÖ által alapított Hodinka Antal-díjban. (Szerk.)

Hírek

2017. április 1-jén megtartotta soron következő rendes ülését Sárospatakon az Országos Ruszin Önkormányzat Közgyűlése. A képviselők elfogadták az Országos Ruszin Önkormányzat és Intézményeinek 2016. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló pénzügyi és szakmai beszámolót.

* * *

2017. április 4-én a Miskolci Városháza dísztermében a Húsvét ünnepkörében megnyitották a Kereszt című kiállítást. A tárlatot a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetsége, a BAZ Megyei Regionális és Miskolc Megyei Jogú Város Ruszin Nemzetiségi Önkormányzatai támogatták.

* * *

Április 23-án, Munkácson, Kárpátalján tartották meg a Ruszin Nap elnevezésű nemzetközi ruszin kultúra fesztiválját. Ily módon tisztelegtek az Ukrajnában, Szlovákiában, Magyarországon, Romániában és Szerbiában élő ruszinok Duchnovics Alexander születésének 2014. évfordulóján. A jelenlévők ünnepi menetben vonultak a Duchnovics szoborhoz. A koszorúzást követően a városi színházba koncertre hívták az érdeklődőket, ahol a műsort neves kárpátaljai művészek Prokop Olga és Furgy Vaszilij vezették. Az ünnep vezérfonala Duchnovics sorai voltak: „Ne azért szeresd népedet, mert híres, hanem azért, mert a te néped". Vaszilij atya „Feltámadt Krisztus!" köszöntésével kezdődött el az ünnep. A gálán felléptek a szentmiklosi „Bábcsiná szpivánocská" (vezetője Prokop Olga), „Onokuvszki lásztyivocski"együttes és „Bustinszki gázdinyi" női énekegyüttes (vezetője Orosz N.). A szlovákiai Tátrák alól, Kámjunka faluból érkezett „Bárvinok" együttes művészei ruszin esküvőt mutattak be. Szívhez szóltak Roska Vladimír és Novák Vladimír versei a szerzők előadásában, akiknek Bobinec Mikola, a Kárpátaljai Ruszinok Országos Szervezete civil szervezet elnöke, a Ruszinok Világtanácsának tagja adta át az első Petrovcij Iván-díjat. Hrád Mihajlo, a Kárpátaljai Ruszin Írószövetség elnöke ünnepélyesen felvette 45-ik tagnak a szervezet tagjai sorába Csikivda Mihajlo fiatal költőt. A legjobb kívánságokkal, a hagyományőrzés fontosságáról és a népükbe vetett hit szellemében szóltak az ünneplő közönséghez Papuha Gyura Szerbiából, Karas Martin és Mikula Petro Szlovákiából. Kramarenko Viktor, az ORÖ elnöke és a magyar delegáció vezetője, amelynek tagjai Szilcer-Likovics Olga elnökhelyettes és Dr. Káprály Mihály a RTI igazgatója voltak, átadta az utóbbi években Magyarországon megjelent ruszin kiadványokat, köztük a „Ruszin Világ" lap számos példányát.

Az ünnep zárásaként autentikus ruszin népdalok csendültek fel Kopinec Miroszlává, a Kárpátaljai Akadémikus Érdemes Kórus szólistájának előadásában.

Forrás: http://voloshyna.org.ua

* * *

Április 25-én, a Nyíregyházi Egyetem főépületének bejáratánál leplezték le az ukrán és ruszin tanszék alapítójának és első vezetőjének, Udvari István professzor (1950-2005) emléktábláját, amely méltó tiszteletadás a kortárs ruszinisztika megalapítójának emléke előtt.

Az ünnepi táblaavatáson részt vett Professzor Úr számos tanítványa, kollégája, a város és a megye vezetői, diplomaták és kárpátaljai vendégek. Az emléktábla állítását a Nyíregyházi Ruszin és a Nyíregyházi Ukrán Nemzetiség Önkormányzatok támogatták.

* * *

Komlóskán, a Pasika réten 2016. április 28-án nagy érdeklődés mellett megtartották a hagyományos Tavaszköszöntő Ünnepséget. Az összegyűlteket Popovics László, a Komlóskai Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, az ORÖ képviselője köszöntötte.

* * *

A Múcsonyi RNÖ szervezésében a múcsonyi ruszinok egy csoportja 2017. április 29-én látogatást tett az Országos Ruszin Önkormányzat székházában, ahol Kramarenko Viktor, az ORÖ elnöke köszöntötte a vendégeket, akik megkoszorúzták a Székház előkertjében elhelyezett kopjafát. Dr. Klamár Zoltán, a Fedinecz Atanáz Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és Kiállítóhelye vezetője tárlatvezetésében bemutatta a kiállítást, tájékoztatta a látogatókat a múzeum történetéről és működéséről. Polánszkiné Nádas Ildikó, az Udvari István Magyarországi Ruszinok Könyvtárának vezetője bemutatta az intézmény könyvállományát. A csoport meglátogatta a Parlamentet, ahol Giricz Vera ruszin nemzetiségi szószóló vendége volt. A kirándulás a Szent István Bazilika látogatásával ért végett.

Fordította: Janger Bt.

Честованї читателї!
Просиме 1% из вашуй данї перечисляти на „Фондацію Про Русинув",
данёвоє число котрої: 18170720-1-42

Kedves Olvasóink!
Kérjük, hogy adója 1% a Ruszinokért Alapítványnak adományozza!
Adószáma: 18170720-1-42

... Ипен вудти довюз дому властный образ, намалёваный на папірёви тым, што было у маляря пуд руками у тот страшный голодный час (там и углик, и цигла, и крейда, ищи Бог знає што...). За маляря лем тельо знаєме, же го кликали Анатолий Жуков, видав Рус, и быв у заятю вєдно з Андрейом Кутланом. (6. стр.)

... Ezt a portrét – mely a mostani Ruszin Világ címlapján látható – papírra rajzolták; szénnel, tégladarabbal, krétával és még Isten tudja mivel: bármivel, ami hozzáférhető volt abban a szörnyű éhínségben. A festőről annyit tudunk, hogy Zsukov Anatolijnak hívták, valószínűleg orosz, és Kutlán Andrással együtt volt fogságban. (16. old.)